

І. В. Балашов

головний спеціаліст відділу розгляду звернень
Управління по роботі зі зверненнями громадян
Департаменту комунікації,
документообігу та контролю

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНСТИТУЦІЙНИХ ПРАВ НА ЗВЕРНЕННЯ ГРОМАДЯН ВІДПОВІДНО ДО ВИМОГ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ЗВЕРНЕННЯ ГРОМАДЯН»

У будь-якій правовій державі рівень правового захисту прав та свобод людини і громадянина є ключовим показником демократизму суспільства і держави.

Особливе місце в системі засобів захисту прав, свобод та законних інтересів громадян посідає реалізація їх права на звернення.

Процеси розвитку та зміцнення української державності органічно

пов'язані зі становленням та розвитком громадянського суспільства, подальшим удосконаленням законодавства, яке регламентує усі сфери життя сучасного українського суспільства.

При цьому пріоритетним напрямом діяльності держави є всебічне забезпечення прав, свобод і законних інтересів людини і громадянина. Не випадково у статті 3 Конституції України

людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю, а права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Реалізація цих концептуальних положень пов'язана не тільки з відповідними зусиллями держави в цьому напрямі, а й із наданням людині реальних можливостей для участі в суспільному житті. Такі можливості особи об'єктивно обумовлені розвитком та вдосконаленням такого правового інституту, яким є інститут звернень громадян.

Право на звернення є важливим конституційно-правовим засобом захисту та однією з організаційно-правових гарантій дотримання прав і свобод громадян. Від механізмів його реалізації, від чіткого й ефективного реагування влади на звернення громадян залежить ефективність і спроможність держави. Звернення громадян є однією з форм участі населення в державному управлінні, у вирішенні державних і суспільних справ, можливістю активного впливу громадянина на діяльність органів державної влади та місцевого самоврядування. Це спосіб відновлення порушеного права громадянина через подання до органів державної влади скарг, заяв і клопотань. У такому розумінні це механізм виконання соціальних обов'язків публічної влади.

Статтю 40 Конституції України визначено, що всі мають право направляти індивідуальні чи колективні письмові звернення або особисто звертатися до органів державної влади, місцевого самоврядування та посадових і службових осіб цих органів, які зобов'язані розглянути звернення і дати обґрунтовану відповідь в установленій законом термін.

Питання практичної реалізації права на звернення врегульовано Законом України «Про звернення громадян» (далі – Закон). Забезпе-

чуючи громадянам України можливість на звернення, цей Закон деталізує та розвиває конституційні положення, надаючи громадянам право звертатися не тільки в органи державної влади та органи місцевого самоврядування, а й у об'єднання громадян, установи, організації, незалежно від форм власності, на підприємства, в засоби масової інформації, до посадових осіб згідно з їх функціональними обов'язками щодо реалізації своїх соціально-економічних, політичних і особистих прав та законних інтересів чи їх порушення.

Крім того, наказом Міністерства юстиції України від 15.02.2017 р. № 338/5 затверджено «Порядок розгляду звернень та організації особистого прийому громадян у Міністерстві юстиції України, його територіальних органах, підприємствах, установах та організаціях, що належать до сфери його управління», яким також визначено процедуру приймання, попереднього опрацювання, реєстрації, розгляду звернень громадян, здійснення контролю за результатами розгляду звернень громадян та дотриманням строків їх розгляду, основні вимоги до організації і проведення особистого прийому громадян та ведення діловодства за зверненнями громадян у Міністерстві юстиції України, його територіальних органах, підприємствах, установах та організаціях, що належать до сфери його управління.

Сьогодні забезпечення ефективного функціонування та зміцнення механізму реалізації конституційного права громадян на звернення є одним з головних завдань всіх без винятку органів державної влади та місцевого самоврядування в Україні, у тому числі і органів юстиції України.

Важливим є питання застосування мови звернення. Громадяни мають право звертатися до органів державної влади, місцево-

го самоврядування, підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності, об'єднань громадян, посадових осіб українською чи іншою мовою, прийнятною для сторін.

Крім того, Законом забороняється відмова в прийнятті та розгляді звернення з посиланням на політичні погляди, партійну належність, стать, вік, віросповідання, національність громадянина.

Ще одним видом реалізації конституційного права громадян на звернення є особистий прийом громадян.

Прийом громадян повинен проводитися в усіх державних органах та установах, а також за місцем роботи та проживання населення тими керівниками і посадовими особами органів та установ, які мають право приймати рішення з питань, що входять до їхньої компетенції.

Усі звернення громадян, подані на особистому прийомі, проходять обов'язкову реєстрацію. Якщо вирішити порушені в усному зверненні питання безпосередньо на особистому прийомі неможливо, воно розглядається в тому ж порядку, що й письмове звернення. Про результати розгляду громадянину повідомляється письмово або усно, за бажанням громадянина.

Одним із пріоритетних завдань Мін'юсту є виявлення та усунення причин, що породжують скарги громадян, вжиття заходів для запобігання виникненню підстав для обґрунтованих повторних звернень і звернень до органів вищого рівня, вирішення питань про відповідальність посадових осіб, з вини яких допущені порушення.

Разом з тим, слід зауважити, що з метою оперативного інформування населення, на офіційному сайті Міністерства юстиції України систематично здійснюється оприлюднення актуальної інформації з питань звернень та особистого прийому громадян. ■